

THE TWINS IN THE FAIRY TALE SUN, MOON AND TALIA BY GIAMBATTISTA BASILE

Carmen Ioana Popa

PhD. student „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia

Abstract: Through this study we want to present the opposite elements from the fairy tale Sun, moon and Talia by Giambattista Basile. This fairy tale with a strong dark character is another form of the well-known fairy tale Sleeping beauty. We will focus on the birth of the two stars after a rape. The pair of twins are in the womb of Tellus Mater, they are the total being who has the ability to wake their mother from the creative sleep. The palace in which they live, is trapped between heaven and earth, and the forest which is a symbol of unconscious, is the one that interpose between them and the others. We will make some associations with mythology and alchemy. In mythology, the Sun mostly belongs to the male element, and the Moon to the female element. In contrast, to the semitic people, the Moon is masculine. In alchemy, the two stars form the hierogamy, a sacred wedding from which results to filius hermaphrodites, Hermes psychopomp.

Keywords: sun, moon, twins, palace, forest

Giambattista Basile, autorul unei colecții de basme adunate într-un volum postum, *Pantameronul (Lo Cunto de li Cunti)*, este de origine italiană, trăind între anii 1566-1632. Basmele culese au un caracter obscur fiind structurate asemenea *Decameronului*. Basmul *Soarele, luna și Talia* este o variantă obscură a *Frumoasei din pădurea adormită*, prezentând povestea Taliei. *Pentameronul. Povestea poveștilor* este împărțită în cinci părți, denumite zile, iar fiecare porțiune este despărțită în secțiuni intitulate *zăbave*. *Soarele, luna și Talia* este încadrată în *ziua a cincea, zăbava a cincea*, având un scurt rezumat la începutul basmului: „Talia moare înecându-se cu o puzderie de in și este așezată într-un palat unde face doi copii cu un rege care se nimerește pe acolo. Ajung însă cu toții în mâinile reginei geloase care poruncește ca amândoi copiii să fie fripți și dați de mâncare tatălui lor, iar Talia arsă. Dar bucătarul îi scapă pe copii, iar Talia este liberată de către rege care o aruncă pe regină în focul încins pentru Talia.”¹. Talia cade într-un somn adânc în palatul care este părăsit după această nenorocire: „iar nefericitul părinte (...) o puse pe moartă pe un scaun de catifea, sub un baldachin de brocart, chiar în palatul acela, care se afla într-o pădure, apoi ferecă toate porțile și părăsi pentru vecie acel lăcaș”². Somnul indus o apropie de moarte, tânăra inconștientă devine o prizonieră în propriul trup. Talia este abandonată în acest sanctuar, pădurea fiind zidul care se interpune între palat și lume. Pomii formează un *axis mundi*, formându-se o legătură între cer și pământ. Pădurea găzduiește un templu-palat în care autoritatea supremă este tânăra așezată pe un scaun, care este cufundată în mrejele inconștientului. Pădurea în psihanaliză este un simbol al inconștientului, loc bântuit de spaima și panici. Palatul este situat la înălțime, fiind un simbol protector, transcendent, dar această simbolistică este sfărâmată de pătrunderea unui intrus. Autoritatea Taliei din acest spațiu este distrusă în momentul în care își pierde scaunul și ajunge în pat. „Simbol al regenerării în somn și în iubire, dar și loc al morții. Patul nașterii, patul conjugal, patul funerar sunt obiectul tuturor

¹ Giambattista Basile, *Pentameronul. Povestea Poveștilor*, în românește de Aurel Covaci, prefață de Petru Creția, București, Editura pentru Literatură Universală, 1968, p. 426.

² *Ibidem*, p. 427.

grijilor și al unui soi de venerație: centru sacru al misterelor vieții, al vieții în starea sa fundamentală, nu în etapele sale cele mai dezvoltate. (...) Patul participă la dubla semnificație a pământului: el comunică și absoarbe viața. Se înscrie în simbolistica de ansamblu a orizontalității.”³ Patul devine conjugal, spațiu al creației și al nașterii. Talia evoluează de la statutul de fată la cea de femeie și de mamă. Evoluția sa se produce în timpul inconștienței sale, prin somn se produce actul renașterii sale. Din poziția verticală, Talia este pusă pe orizontală, cunoscând ambele condiții. Dar orizontalitatea îi curmă ascensiunea, ea se transformă în *Tellus Mater*, fiind cupa care va asigura nemurirea legăturii dintre ea și rege. Palatul este „imaginea intimității odihnitoare”⁴ care se află într-un loc cosmicizat, cuprinzând în sine microcosmosul locului în care Talia este închisă.

Regele ajunge în centrul acestui univers pentru a-l profana prin violul din care vor rezulta o pereche de gemeni: „După nouă luni Talia aduse pe lume doi gemeni, un băiat și o fetiță – două coloane strălucitoare și, îngrijiți de două zâne care se arătaseră la palat, fură puși la sânul mamei lor. Și se întâmplă ca o dată copiii, vrând să sugă, nu izbutiră să găsească sfârșul și puseră gura tocmai pe degetul la care fata se împunsese cu puzderia și atâta îl supseră și-l mozoliră, până așchia ieși afară. Talia parcă se trezi dintr-un somn lung și, văzând lângă ea acele două comori de copii, le dădu sânul și-i îndrăgi peste măsură. Numai că nu izbuti să-și dea seama ce se întâmplase cu ea și de ce se află singur-singurică în palat, cu doi copilași alături, și mai ales cum se făcea că mâncarea venea de la sine, fără să vadă un chip de om primprejur.”⁵ Somnul Taliei este unul al creației, ea devine creuzetul hierogamiei dintre Soare și Lună; în haos ei fiind ființa perfectă, ca prin naștere să se producă scindarea. Talia este vasul din care rezultă viața și revelația. Tânăra renaște prin intermediul gemenilor într-o altă condiție. Realizăm o corelație cu obiceiul dezvirginării fecioarei de către suveran. Regele profită de somnul Taliei, exercizându-și un drept care îi revine suveranului, violul este modalitatea de a distruge autoritatea tinerei din spațiul care îi va reveni regelui: „Talia începu să-și ceară iertare, spunând că nu era vina ei și că soțul îi luase moșia în stăpânire pe când dormea dusă.”⁶ „De-a lungul timpului, violul a fost considerat, dacă nu chiar un «drept» al bărbatului, un fel de «abuz uzual» (dacă nu chiar unul «firesc») al acestuia.”⁷

Talia îi numi pe cei doi copii Soarele și Luna, o androginie a celor două elemente, unul aparținând elementului masculin și celălalt elementului feminin. Cei doi copii devin două astre ce luminează viața Taliei și îl apropie pe rege din nou de palat, amintindu-și de tânăra fată.

Însă de la numele copiilor se realizează corelații cu diferite legende din folclorul românesc și internațional, în care Soarele și Luna se caută permanent. Într-una din legendele românești se prezintă povestea de dragoste a acestor astre, fiind ridicată la un exponent cosmic. În legendă se prezintă dragostea împăratului Soare pentru sora lui, Ileana Cosânzeana. Hierogamia dintre ei nu este permis; Dumnezeu îi desparte, Luna ajungând în adâncurile mării. Cei doi sunt scindați asemenea androginului, iar suferința îl îndeamnă pe Soare să o caute pe cea sortită, ajungând în ceruri, luminând pământul. Călătorește la locuințele Dimineții, Miezi-Zilei, dar Luna este de negăsit, iar în momentul în care poposește la Amurg, adoarme, clipă în care Dumnezeu o trimite pe tânără să lumineze noaptea. Lacrimile Soarelui se transformă în stele, și împreună cu Luna, luminează calea îndrăgostiților. Cei doi se alungă unul pe altul, Soarele

³ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 678.

⁴ Gilbert Durand, *Structurile antropologice ale imaginarii. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, prefată și postfață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1977, p. 303.

⁵ Giambattista Basile, *op. cit.*, pp. 427-428.

⁶ *Ibidem*, p. 429.

⁷ Andrei Oișteanu, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, ediție ilustrată, Iași, Editura Polirom, 2016, p. 380.

fiind sortit zilei, iar Luna aparține nopții: Cu ochii să vă zăriți,/ Dar să fiți tot despărțiți,/ Zi și noapte plini de dor,/ Arși de un foc nestingător,/ Veșnic să vă alungați,/ Cerul să cutreierați,/ Lumile să luminați...⁸

În cele mai multe culturi ale lumii, Soarele este bărbatul, iar Luna este femeia, însă la populațiile sumero-babiloniene perechea este inversată, astrul nopții fiind de sorginte masculină. „În întreaga lume semitică a Sudului (la arabi, în Arabia de Sud, la etiopieni), luna este de sex masculin, iar soarele are o natură feminină, deoarece pentru aceste popoare nomade și care umblă cu caravanele, noaptea este cea blândă și odihnitoare, propice călătoriilor. Și la numeroase alte popoare nomade, luna este de natură masculină (...). Ea este călăuza nopților.”⁹ Însă aceste cazuri sunt rar întâlnite, de cele mai multe ori, sorginta Soarelui fiind una masculină. Cele două principii formează echilibrul, fiind ochii cerului, mamă și tată. „Pentru popoarele cu o mitologie astrală, Soarele este simbolul tatălui, așa cum apare și în desenele copiilor sau în visele adulților. Și în astrologie, soarele a fost dintotdeauna simbolul principiului generator masculin și al principiului autorității, a cărui primă întrupare este, pentru individ, tatăl.”¹⁰ Nașterea perechii de gemeni are loc într-un topos privilegiat care asigură comunicare dintre Cer și Pământ, palatul devenind un surogat al pântecului mamei, a lui *Tellus Mater*. „Luna este mereu yin în raport cu soarele yang, pentru că aceasta luminează direct, în vreme ce luna răsfrânge lumina soarelui; unul este deci principiu activ, iar celălalt principiu pasiv. O aplicație simbolică foarte amplă: lumina fiind cunoaștere, soarele reprezintă cunoașterea intuitivă, imediată; luna reprezintă reflectare, rațională, speculativă. Prin urmare, soarele și luna corespund spiritului și, respectiv, sufletului (spiritus și anima), precum și sălaşurile acestora: inima și creierul. Esență și substanță, formă și materie: «tatăl său este soarele, iar mama îi este luna». (...) Dualitatea activ-pasiv, masculin-feminin - care este și cea a focului și apei - nu constituie o regulă absolută.”¹¹

În alchimie, Soarele este asociat aurului, iar Luna este asociată argintului, împreună formează uniunea contrariilor și dau naștere Rebis-ului ermetic, o ființă dublă. Conflictul dintre Soare și Lună este rezolvat de apariția lui Mercurius. În unele reprezentări din alchimie, Soarele și Luna sunt asociate hermafroditului, cele două astre realizând capul acestei ființe duble.

Talia dă naștere ființei totale, care în momentul apariției în lume se scindează într-o pereche de gemeni. Luna și Soarele sunt asociați ființei arhetipale, copilul fiind ființa de la începuturile și sfârșitul lumii. „«Copil» înseamnă ceva ce a evoluat spre independență. El nu poate deveni astfel fără să se desprindă de origini: deci abandonarea este o condiție necesară, nu doar un fenomen însoțitor.”¹² Împreună, cei doi, formează hermafroditul, fiind trup și spirit, ființă care cumulează în sine o serie de contrarii. „«Copilul» este (...) «renatus in novam infantiam». Nu este deci doar o ființă de început, ci și una de sfârșit. Ființa de început, ființa inițială, a fost înainte de om, iar ființa de sfârșit, ființa finală, va fi după om. Din punct de vedere psihologic, asta înseamnă că, de fapt, «copilul» simbolizează esența preconștientă și pe cea postconștientă a omului. Esența sa preconștientă este starea inconștientă a copilăriei celei mai timpurii, esența postconștientă este o anticipare *per analogiam* dincolo de moarte.”¹³ Ființa care este născută în urma violului, este una salvatoare, este cea care o trezește pe Talia din somnul creator. Doar prezența acestei ființe totale într-un topos prins între profane și sacru, are capacitatea de a destrăma vraja. „Toate culturile și mitologiile dau

⁸ *Legendele cosmosului*, București, Editura „Grai și suflet - Cultura Națională”, 1994, p. 70.

⁹ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *op. cit.*, p. 544.

¹⁰ *Ibidem*, p. 846.

¹¹ *Ibidem*, pp. 843-844.

¹² C. G. Jung, *Opere complete 9/1. Arhetipurile și inconștientul colectiv*, traducere din germană de Daniela Ștefănescu, Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Trei, 2014, p. 192.

¹³ *Ibidem*, p. 203.

dovada unui deosebit interes pentru fenomenul gemenilor. Oricare ar fi formele sub care sunt imaginați - fie că sunt perfect simetrici, fie că unul este întunecat, iar celălalt luminos, unul tinzând spre cer și celălalt spre pământ, unul negru și celălalt alb, roșu sau albastru, unul cu cap de taur și celălalt cu cap de scorpion -, ei exprimă în același timp o intervenție a lumii de dincolo, precum și dualitatea oricărei ființe sau dualismul tendințelor acesteia, fie ele spirituale sau materiale, diurne sau nocturne. Sunt o expresie a zilei și a nopții, a aspectelor celeste și terestre ale cosmosului și omului.”¹⁴ Gemenii sunt mediatorii care aduc soluționarea obstacolelor. Se atentează la viața lor, dar un personaj-ajutor, bucătarul, este cel care ajută la evoluția lucrurilor, fiind ființa care are un permanent contact cu bucătăria, loc al „transmutărilor alchimice sau al transformărilor psihice, adică un moment al evoluției interioare”¹⁵. Fără ajutorul bucătarului, regale s-ar fi transformat în Cronos în momentul în care și-ar devora propriii copii: „Bucătarul, bun la inimă, văzând aceste două poame de aur ale drăgălășeniei, fu cuprins de milă, îi încredință nevesti-si să-I ascundă și găti din doi iezi o sumedenie de feluri de bucate. Când veni vremea prânzului, regina ceru să fie aduse mâncărurile. Și, în timp ce regale înfuleca din toate cu mare poftă, strigând: - Mmm, ce bună e, pe viața mamei mele!”¹⁶. Devorarea propriilor copii ar sugera devorarea propriului sine, Cronos își devorează copiii din cauza profeției, conform căreia unul dintre fiii săi l-ar detrona. Dar în basm, regina este cea care simte frica detronării, iar apariția Taliei și a perechii de gemeni sugerează o regenerare a regelui.

În final, cea care își pierde viața este soția regelui, fiind mistuită de focul pregătit pentru Talia: „porunci ca regina să fie aruncată în focul încins pentru Talia, iar împreună cu ea și omul de încredere, care fusese capul tuturor relelor în acest joc amar și urzitorul sălbaticiei uneltiri”¹⁷. Focul mistuie răul, purifică și regenerează spațiul, iar aspectul său distructiv culminează cu arderea pe rug a reginei.

Soarele și Luna sunt reprezentarea *dublului*, fiind un prototip al androgenului și al echilibrului în unitatea primordială. Cei doi copilași sunt concepuți ca fiind opuși, cumulând împreună contrariile, fiind un simbol prin care se reconstituie androgenul.

BIBLIOGRAPHY

1. BALACI, Ana, *Mic dicționar mitologic greco-roman*, Ediția a II-a, București, Editura Științifică, 1969
2. BASILE, Giambattista, *Pentameronul. Povestea Poveștilor*, în românește de Aurel Covaci, prefață de Petru Creția, București, Editura pentru Literatură Universală, 1968
3. CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Iași, Editura Polirom, 2009
4. DURAND, Gilbert, *Structuri antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, prefață și postfață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1977
5. ELIADE, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor*, cu o Prefață de Georges Dumézil și un cuvânt înainte al autorului, traducere de Mariana Noica, București, Editura Humanitas, 1992
6. JUNG, C. G., *Opere complete 9/1. Arhetipurile și inconștientul colectiv*, traducere din germană de Daniela Ștefănescu, Vasile Dem. Zamfirescu, București, Editura Trei, 2014

¹⁴ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *op. cit.*, p. 423.

¹⁵ *Ibidem*, p. 194.

¹⁶ Giambattista Basile, *op. cit.*, pp. 428-429.

¹⁷ Giambattista Basile, *op. cit.*, p. 430.

7. JUNG, C. G., *Opere complete 12. Psihologie și alchimie*, traducere din germană de Viorica Nișcov, București, Editura Trei, 2016
8. ****Legendele cosmosului*, București, Editura „Grai și suflet - Cultura Națională”, 1994
9. LIBIS, Jean, *Mitul androginului*, Baia Mare, Editura Dacia, 2004
10. OIȘTEANU, Andrei, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, ediție ilustrată, Iași, Editura Polirom, 2016